

G A Z E T A

DE TRANSILVANIA.

АНДА

(КЪ ПРЕАЛАТЪ ВОИЕ).

АА VI-ЛЕА

N° 40.

Brashov, 20. Maiu.

1843.

ДѢН ТРАНСИЛВАНІА.

О ПАЗНСОАРЕ ВЪКЕ. Маї сѣферицине шї асѣлаатъ а сѣшї дѣн пѣлверѣа школаї шї а анчепї іарѣш ан фолїе политїкѣ пазнсоареа ноастрѣ асѣпра школаелор. Н'а-вѣцї че не фаче: Ної кредѣм таре шї вѣртос, кѣмкѣ аѣѣт вїсерїка, кѣт шї Статѣрїле шї ампрѣрѣїїле ашї аѣ сїнгѣра темелїе таре, дѣнѣїтоаре шї сїгѣрѣ нѣмаї ан школае, іар нѣ ан арме, каре рѣїїнїск, нїчї ан монѣде, каре се кѣатѣїск шї се рѣїїск — шї каре амѣндоаз фѣрѣ шїїнѣѣ фѣрѣ анѣелѣ-пѣѣне се фак де ѣнїалѣѣ іадѣлѣї, ан лок де а сѣлѣї кѣ елѣ черїѣлѣї. Аскѣлѣѣѣї. „Бѣ-сѣїторїѣла магїар“ дѣн Вѣлѣж, кѣрѣїа і се дескїд маї кѣ анѣелѣте архївелѣ пѣлѣїче, ан Нр. 41 ал сѣѣ ампрѣрѣїїше стареа школаелор елѣментаре (анчепѣїтоаре) кѣ нѣ-мерї, ѣскаїї, рѣїї, ансѣ аѣѣт маї пѣтернїчї, дѣпѣ кѣм се афла пе анѣл 1841 ан тоатѣ Тран-сїлѣванїа. Сѣ кѣвїне а шї, кѣ прїнцїпатѣла аѣсѣта нѣмѣрѣѣ ѣѣѣѣї, ораше, орѣшѣлѣ шї сѣте кѣ тотѣл 2840. Ан аѣсѣте лѣкѣїнѣ се афла ан анѣл ачї ансѣмнат школае по-поране елѣментаре 1628, іар анѣѣѣѣї (про-фѣсорї, дѣскалї) вѣрѣѣїї 1628 шї фемїї 801, іар школарї прѣнчї 38,337 шї школѣрїѣѣ 21,699, школарїї кѣ тоцїї сѣкѣѣ вѣрѣѣїск шї фемїїск 60,036.

Дѣн аѣелѣ школае елѣментаре лїмѣа ма-гїарѣ се анѣрѣѣѣ ан 962, ѣеа немѣѣскѣ ан 353 шї ѣеа ромѣнѣскѣ ан 298, іар амѣ-сѣкѣте ан 13.

Ан ѣелѣ 11 комїтѣтѣрї шї 2 дїсѣрїктѣрї (немѣшїмѣа кѣ іобѣїїмѣа) пе 2083 лѣкѣїнѣѣ (орашѣ шї сѣте) кад нѣмаї 613 школае елѣ-ментаре. Пе лѣкѣїнѣѣлѣ сѣкѣїлор, каре сѣнт нѣмаї 488 се вїн 471 школае, прїн ѣрмаре маї ан тот локѣл школаѣ. Іар ан пѣмѣн-мѣла лѣкѣїт де сѣсї ан ѣелѣ 282 лѣкѣїнѣѣ се афлѣ 544 школае кѣ 30,452 школарї. Пѣсѣте тот ан комїтѣтѣрї се сокотїше 1 школарїѣ ла 81 сѣфлѣте; ан сѣкѣїмѣ 1 ла 26 шї ан сѣкѣїмѣ 1 ла 11. Іатѣ кїїїа ѣеа

сїгѣрѣ, дѣпѣ каре поцї жѣдѣка стареа кѣл-ѣрїї рѣлїїѣосѣ, моралѣ шї інѣлѣктѣлѣ ла нацїїлѣ лѣкѣїтоаре ан Трансїлѣванїа шї іатѣ, кѣ ачї мї с'ѣѣ дѣт прїлѣжѣла дорїт де а а-лѣѣѣра ан парѣе попѣлѣѣїа школаелор кѣ а темнїѣелор. Анѣр'ѣїїа сѣ нѣ грѣѣїм кѣ жѣдѣкѣта, чї сѣ маї аѣѣѣѣм шї ѣрмѣїтоа-рѣлѣ дѣтѣрї дѣпѣ конфѣїїїлѣ рѣлїїїосѣ:

Ан Трансїлѣванїа попѣлѣѣїа ро'мано-кѣтолїчїлор (ѣнгѣрї, немѣї ш. а.) сѣїѣ ла 200,000 шї арѣ 212 школае елѣментаре кѣ 11,299 школарї.

Рѣформѣїї (ѣнгѣрї) 330,000 кѣ 587 школае шї 13,288 школарї.

Аѣтеранї 212,000 кѣ 337 школае шї 22,278 школарї.

ѣнїтарї (соѣїнїанї тот ѣнгѣрї) 48,100 кѣ 193 школае шї 3703 школарї.

Ромѣнї грѣко ѣнїцї 560,000 нѣмаї кѣ 14 школае елѣментаре шї 517 школарї *)

Ромѣнїї грѣко-нѣѣнїцї 560,000 кѣ 285 школае шї 8951 школарї.

Сѣ анѣѣѣѣм де рѣст аѣїшї нѣмерї мѣїї, кѣчї еї кѣпрїнд пѣнѣрѣ ної анѣѣѣѣѣѣрѣ а-дѣнѣѣ шї тотѣодѣтѣ прїа трїсѣѣ, рѣшї-нѣїтоаре. Ромѣнїї ѣн мїліон шї 120 мїї аѣ ѣелѣ маї пѣїїне шї ѣелѣ маї тїкѣлѣосѣ школае! Ної вѣїї зїѣ: Стѣтѣла нѣ слѣѣѣѣѣ аѣѣїторїѣ дїла сїнѣ, де кѣт нѣмаї пѣнѣрѣ школае ро-манѣ кѣтолїчїе. Ашѣа есѣте; ансѣ іатѣ тот аѣѣїторїѣла ѣе ан дѣ Стѣтѣла шї кѣтолїчїлор: Ан комїтѣтѣрї 8545; ан сѣкѣїмѣ 1708; ан сѣкѣїмѣ 13,920 фїорїнї арѣ. Алѣт нїмїк. Ачї нѣ е вѣрѣа де школаї марї, де рїмнѣ-сїѣрї шї колѣїїѣрї.

Мїрѣїїї акѣма вої тоцї, карїї зїѣѣїї: сѣ нѣ анѣїѣе ла школаѣ маї мѣлѣї дѣн сѣт, ка сѣ нѣ іа попїїа сѣѣ дѣѣкѣїїа дѣн мѣнѣа фїїлор мѣї, кѣрѣра лѣам фѣкѣѣт'о де монопол; мерѣїїї аѣїїа, ан а кѣрѣра парѣѣїїї (ам вѣѣѣт) нїчї ѣн попѣран нѣ шїе ѣелѣ зѣѣе по-рѣнчї, ан кѣт те мїрї, кѣм тотѣш лѣ пѣ-

*) ѣндѣ сѣнт ѣелѣ трїї сѣѣе школае ашѣѣѣт де Шїнкѣї, ѣндѣ сѣнт?

чирі ан савшез. Пестрарія че се кзцігз
кз рєдкція ачєаг. рєпємєнтз, фачє ан
бані гата пє анса ачєста 45 міліонє фр. —
Бєнє сємнє дє пачє.

ІТАЛІЯ. Рома, 7. Маїз. Кз кзтз рє-
вєрїнцз прїїмєк Італїї пє патрїархал Ромаї
нз фачє трєвїнцз а адчє алтє довєзі, дє-
кзт кз ан мєатє чєтцї, апропїндчє сфїн-
ція са дє порта чєтєцї, сзрїа азвїторїї
ші дєспрїндєа каїї дєла трєзєрз, трєгзндч'о
єї ансшї ан чєтатє, Статчє дє арцінт
анкз іащ дзрїт ан вр'о доз локрї.

ТУРЧІЯ. Константінопол. 26. Априліє.
Кавса вапорлалї азєрїак анкз сє апронїє
дє сфєршїт. Ан зрїа інєтрєкціїлор трїмїсє
соллалї тєрчєск дєла Вієна, дє кзтрє Сарїм-
Вфєндї, сє шїє, кз с'ар порлалї атзт ан
капіталз, кзт шї ла Трапїзшє Самєн шї
Сїнопє, ка сз сє дїпєртїзє тоатє пєдїчєає
чє ста ан контрл вапорлалї азєрїак. Шї
ка сз сє поатл анкєнжєрл шї алтє нєдїцє-
лїцєрї, чє с'арєска дє азї анантє, сас ан-
сзрїнат шї мїнїстрл дє комерцл Тохїр Бєї,
а дє тоатл чєрлєта ажлторїнцз.

Ф о і ш о р

Ан нємзрл трєкшт фєгзлзїєрлм, кз
вом овєліка скрїсєарєа ампєратлалї Ніколає,
прєкшм шї рєпєнєл сєлтанлалї ла ачєа.
Іотл дєр чєа дїн тлїє дєпз кєм зрїєдєлз: Ам-
пєратлалї Ніколає кзтрє сєлтанлалї лєдлалї Мє-
цїд ¹⁹/31. Октомвр. 1842. Ан мїжлєкєл нє-
орлздлїєлєї дє обїчє, карєа аз прєдєс'о кз
пєтерєа трїємфлалї рєсколалї ан Сєрвїа, пє-
нїам єс' о мєрє пондєрєсїтатє ан анцєлєа-
пта хотлрлрє, пє карєа сє вл арлєта гєлєа
аналтл поартл а о дє, кз скєп дє а нєнє
сфєршїт лє о чїркємєтанцл а азкєрїлор
врєднїкз дє мїлє. Рєпортлрїє соллалї мєс
ан Константінопол, ан акєрлї конвєрлрї
кз мїнїстрїї А. боастрє сас фєкшт апрїатл
помєнїрє, вєстїащ, сз нз сє прїєаскз хотл-
рлрєа шї сз цїє конєфлзтлрї кз кзтєа рє-
сїєї амлєсрлєт трлктлєлор, азєрл мїжлєчє-
лор чєлор маї потрїєїтє сєрє рєстлторнїрєа
рлндлалї бєн ан Сєрвїа шї сєрє рїєвєнєрєа
грєлєї нєдрєптлцїрї, антрєпрїєсє дє кзтрє
андрєснєалл рїєблїлор, атл ан контрл дрє-
птлрїлор дє сєвєрєнїтатє а А. в., кзт шї
ан контрл ачєлєрл, карє ан зрїа знєр-
трлнсакції солєнє аз фєст датє рєсїєї. Пє-
стрлздлмї кз тоатл вїоїчїєнєа бєнлпллчєрєа
мєа лє о асємєаєа анцєлєаптл хотлрлрє, фє-
сїєс' ашл дє нєрочїт, мєрє шї пєтєрнїкєлє
Ампєратл! а афл шї о алтл пїлдл дє о нєбї-
лїмє а сїмцїрїлор шї пєрїтатє а прїнцїпїлор,
карє дєл ан врємєа дєнлрїї прєтїнїєї нє-
астрє чє нє ампрєшнл, ал арлєтл пєрлрєа шї

дєспрє карє А. в. нємалї дїєнлзї ашї дєт
є довадл врєднїкз дє анємнєрє ан кавса
Оспєдлрлєлї рємєнїєї. Ансфлєцїт дє до-
рлє дє а конєфлзтлрї ла амплїнїрєа кєчєтє-
лєр А. в. трїмїсїєс пє чєнєрл-мєлєрлє бєрєн
Лїєвєн, лє Сєрвїа, ампєтєрнїчїт дє а трапє
чєа маї апрїатл кєнєцїнцл дєспрє старєа аз-
кєрїлор, шї дєплз ачєа андлєтл а сє ан-
тєарчє ла конєтантїнопол кз скєп, ка сз вє
фєкшт антєкємєа кє шї кєнд мї с'ар фї ан-
тлмпллєтлмїє, А. в. зн рєпорт ан фїєкєа азї дє-
мнєцїє, дєспрє тоатє чє аз вєзлєт, шї ан-
длєтл дєплз ачєа ан ампрєшнл анцєлєчєрє
кз А. дє Бєтєнїєф шї кз мїнїстрїї пєрлїї а
лєа пєртє ла амплїнїрєа мїжлєчєлєр, азєрл
кєрєрл ар фї а нє анцєлєчє ампрєшнл ан
прїєвїєлє Сєрвїєї. Ансєз тєкємє ан мїнлєтл
кєнд пазкє в. Лїєвєн анцєлєсїєс єс' кз пєр-
тл дєодлєтл ш'ар фї скїмєаєт кєчєтєлє солє
шї ар фї хотлрлрєтл а антлрї пє нєвл кєр-
млєтєрїє, — алєс дє кзтрє ачєїа, карїї аз
кзтєзлєтл а сє нємї рєпрєсєнтлнцїї нлцїї Сєр-
вїєнє, — прєкшм шї кз хотлрлрєа ачєаєтл с'ар
фї фєкшт кєнєкєтлє офїчїєс прїєн о солє
дїн пєртєа азї рєїє-Вфєндї соллалї мєс.
Млєртлрїєсєк, кз н'ашї амплїнїє длєтєрїє знєї
прїєтїнїї дєвєрлєтє шї сїнчєрє, кєнд єс', мєрє
шї пєтєрнїчє амлєрлєтл! мї ашї лїєтлє азкєндє
адлєчєлє, сїмцїрї дє-мїрєрє шї дє конєптїмїрє,
карє мї лєащ прїчїєнлїт о асємєнєа хотлрлрє.
Млєаєт м'аз дєрлєт, вєзлїнд пє сєлтанлалї дє-
пїрлєтлєдлє дїлєа лїнєа, карєа нєащ анєсємнл-
т'о нєл чєлє маї фєрмалє хотлрлрї дє трл-
ктлєлєр нєастрє, вєзлїнд кєм аз зїтлєт єл
дрєптлрїєлє знєї пєтєрї, карєа амлєрлєцїєї
осмєнє, ан мїжлєкєл прїємєждлїлор кз карє
аз фєст анкєнлїєрлєтлє, аз арлєтлєт чєлє маї
дєосєвїтє слєжєтє, шї ачєаєтл анкє кз скєп
дє а антлрї трїємфлалї знєї рєсколє шї а
лєа дє бєнлє алєчєрєа знєї кєп, пє карє аз
кзтєзлєтлє ає прєкїємєа знїї сєпшї вєнлєзтєрї,
кз армєлє ан мєнлє, скєрлєт, вєзлїнд, кз аз
о анкєрлєжлєрє врєднїкз дє конєптїмїрє ла
знєлє флєтє прєа амерїнцлєтєлєр дє пєрїєкєа.
Вє нз пєтєам крєдє, кз А. в. вєцї сєфєрї
о асфєл дє крїмл, антрєпрїєсєк кз склєдєрєа
вєзїє А. в. вєс' стлмє сз крєд, кз врєо нє-
анцлєчєрє аз лєвєт лєк, шї кз дїн мїнлє-
тлє ан карє А. в. вєцї лєа кєнєцїнцл пє
дєплїн дєспрє антлмпллєрїє ачєлє, нємалї дє-
кзт вєзлєцїє трапє анлєпї хотлрлрїєлє, чє нз
сє потрїєєкє кз вєзлєа кєрєанїє. Ан ачєаєтлє
конєвїєчєрє, фєрлє ам скїмєа хотлрлрєа чєа
дїн тлїє, трїмїєт лєрлшї пє чєнєрл-мєлєрлє
в. Лїєвєн лє Сєрвїа пєрлєчїндлїт, ка дє аколє
сз сє антєарчє ла конєтантїнопол. Тєт-
лєодлєтлє ансєрлєчїєзлє пє соллалї мєс, стрлєл-
чїтє амлєрлєтє, ка сз вє адмєнлєєлє ачєаєтлє
скрїсєарє шї сз вє прєпєлє слєбєдлє кєчєтєлє
шї дєрїєчєлє мєлє. Длєкє А. пєартлє аз прї-

